

Motion till riksdagen 2009/10: MJ302

av **Göran Lindblad (m)**

Begränsning av brännmaneter

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökad kunskap om hur man kan bekämpa brännmaneter.

Motivering

Frågan har uppstått sedan kraftiga förekomster av maneter har stört vattenbruk och turistindustri på ett antal platser i Europa. Flera turistområden vid Medelhavet (exempelvis Mar Menor i Spanien) har drabbats av omfattande förekomst av maneter. I vissa fall har man till och med anlitat fiskare för att avlägsna maneter. Även på brittiska öarna har en omfattande förekomst av maneter under senare år drabbat badande och fiskodlingar.

Maneter utgör en potentiell risk med tanke på klimatförändringen och den globala uppvärmningen. Upplevelse- och turistindustrin är en viktig del av näringen i Bohuslän och för göteborgarna men även för hela Sveriges kuststäder. Efter att ha frågat RUT har följande fakta framkommit.

Sammanfattning

Utredningstjänsten har inte funnit någon information som tyder på att antalet brännmaneter vid Västkusten är i kraftigt ökande. De internationella resultaten tyder dock på att frågan om manetförekomst bör bevakas.

Det finns goda skäl att anta att överfiske kan leda till ökad manetförekomst och att maneter gynnas av övergödning. Åtgärder som förhindrar överfiske och övergödning är därför viktiga generella förebyggande åtgärder. Strikt tillämpning av regler för hantering av fartygs ballastvatten är en viktig åtgärd för att förhindra oavsiktlig spridning av främmande arter.

Fel! Okänt namn på

I en eventuell framtida situation med kraftigt ökande manetförekomst är det centralt att veta om de maneter som förekommer på Västkusten, vuxit upp där från fastsittande polypgeneration eller transporterats dit med storskalig vattentransport från andra havsområden. Om de har lokalt ursprung är kunskap om maneters fortplantning i området och förekomsten av djur som äter polyper av stor betydelse för utformningen av eventuella åtgärder. Om maneterna i huvudsak transporteras från andra områden finns det få tänkbara och generellt kostsamma åtgärder.

Det brittiska projektet EcoJel har under sitt första arbetsår bedrivit fältarbete och har ännu inga publicerbara resultat. Bearbetning av fältdata från det första projektåret pågår.¹

Enligt utredningen finns det ”fem forskningsområden som bör prioriteras för att förbättra vår förmåga att möta en omfattande ökning av manetförekomst i världshaven.

Långsiktiga övervakningsprogram för att följa förändringar i förekomst.

Fördjupad forskning om maneters ekologi, livscyklar och deras roll i olika ekosystem. Detta gäller dels de vuxna maneterna men framför allt den fastsittande polypgenerationen där kunskapen idag är mycket begränsad.

Experimentell forskning om maneters ämnesomsättning och hur de påverkas av en eventuell klimatförändring.

Utveckling av matematiska modeller för marina ekosystem som inkluderar maneter. Dagens modeller för marina ekosystem inkluderar sällan maneter som organismgrupp. Modeller som kan analysera effekter av fiske och global uppvärmning är särskilt värdefulla.

Forskning för att finna nya medicinska tillämpningar för substanser från maneter. Forskningsrön visar att substanser från maneter kan påverka artros, immunförsvar och inflammatoriska förlopp.

Relevans för svenska förhållanden

I övergripande bemärkelse är naturligtvis samtliga långsiktiga strategier för att minska överfiske, övergödning och global uppvärmning relevanta. Även sådana åtgärder som syftar till att minska risken för introduktion av nya arter är i nuläget betydelsefulla. I Sverige upplevs, för närvarande, inte behovet av kortsiktiga motåtgärder som akut. I en möjlig framtida situation med avsevärt större antal maneter och eventuellt också för området nya arter, kan dock ett antal av de ovan angivna metoderna vara relevanta.

En strikt utformning och efterlevnad av regler för hantering av ballastvatten är även i nuläget mycket betydelsefull. Östersjön är ett mycket nytt och artfattigt hav som endast är cirka 8 500 år gammalt som brackvattenhav och är väl avgränsat från oceanerna genom smala sund. Det innebär att det kan finnas många organismer som skulle kunna leva där men ännu inte etablerat

¹ Dnr 2009:1178 s. 1. Forskningsrön kring begränsning av manetförekomst.

Fel! Okänt namn på

sig. Orsaker kan vara att de inte har funnit spridningsvägar eller att de ännu inte anpassat sig till brackvattenmiljön. En effektiv spridning genom fartygs ballastvatten, innebär därför en mycket stor risk för att främmande arter införs och etablerar sig. Informationscentralerna för Bottniska viken, Egentliga Östersjön och Västerhavet bevakar förekomsten av främmande arter (<http://www.frammandearter.se/>) och bedömer att ett 70-tal främmande arter redan har etablerat sig i svenska vatten framför allt då i Kattegatt och Östersjön. Även kontroll och eventuell begränsning av akvariehandel kan vara relevant. Kommersiella akvarier som håller maneter är dock vanligare vid varmare hav, men maneter kan oavsiktligt tänkas medfölja andra akvarieorganismer.”²

”Inom projektet EcoJel (se nedan) undersöker man om det är möjligt att utveckla metoder för att observera manetförekomst från satellit. ... Det EU-finansierade projektet EcoJel är ett fyraårigt forskningsprojekt (2008 till 2012) som är ett samarbete mellan Swansea University och University College Cork och som finansieras av EU inom programmet INTERREG IVa. Projektet har endast pågått i ett år och har ännu inga publicerade resultat. Under projektets gång vill man bland annat utreda maneters rörelsemönster, hur maneter påverkar badande och vattenbruk, om det finns möjlighet att använda maneter som råvara i nya produkter, möjligheterna att göra prognoser för maneters förekomst genom observationer och oceanografiska driftmodeller samt tänkbara åtgärder vid ökad manetförekomst. Av särskilt intresse för svenska förhållanden är att man vill utreda möjligheten att observera maneter från satellit.

Det första året har man framför allt arbetat med att märka maneter (tagging), med märken som registrerar temperatur och djup. Syftet är att utreda hur maneterna rör sig i djupled eftersom detta är deras huvudsakliga möjlighet att förflytta sig aktivt. Under nästa år hoppas man kunna placera ut märken som möjliggör positionsangivelser via satellit (GPS). Syftet är då att utreda maneternas horisontella rörelsemönster och försöka förstå varför maneter ansamlas i så stora mängder på vissa platser (Victoria Hobson, pers. komm.). Utredningstjänsten har inte kunnat finna några större forskningsprojekt med liknande inriktning i Europa. Projektet har en nyhetssida som uppdateras kontinuerligt (<http://www.jellyfish.ie/news.asp>).”³

Forskningsläget är som beskrivits ovan. Jag upplever situationen som oroande och det är min förhoppning att regeringen gör detsamma.

Stockholm den 30 september 2009

Göran Lindblad (m)

² Ibid. s. 4-5.

³ Ibid. s. 6-7.